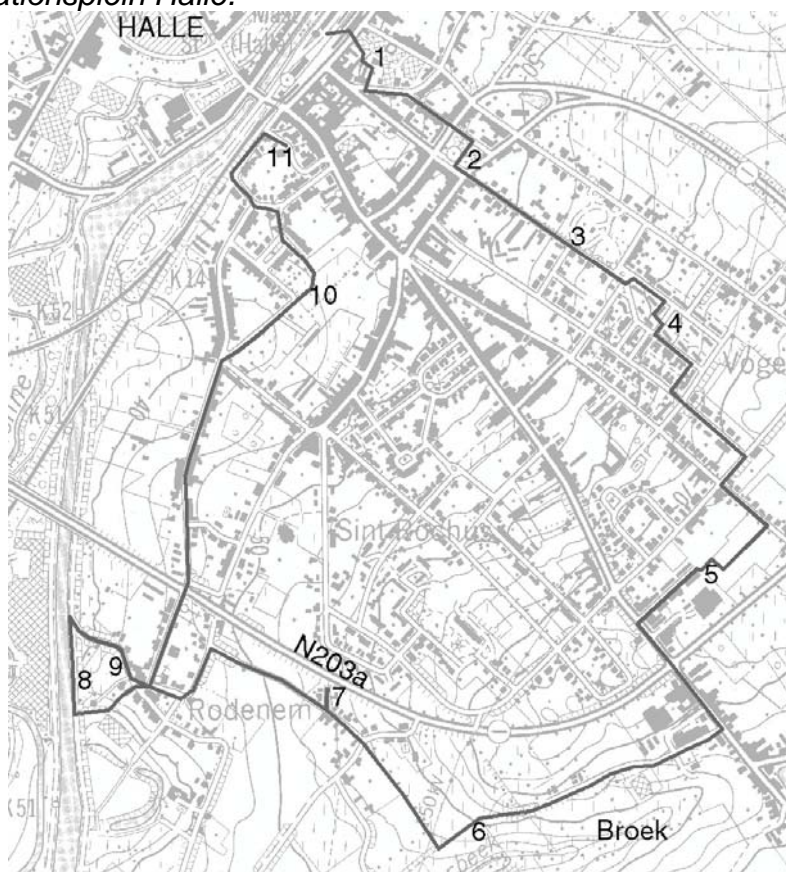

Parcours en uitleg-onderwerpen wandeling Dag van de Trage Weg zondag 21 oktober 2012 Sint-Rochus, Broek en Rodenem

Organisatie : werkgroep Trage Wegen Zuid-West Brabant i.s.m. Natuurpunt Halle en met stad Halle
Contact : rik.houthuys@telenet.be

Auteur: Rik Houthuys. Bronnen : Roger Desmet, 1995, "Halle. Van domein tot stad", uitgegeven door vzw Bellingahaim; J. Verbesselt, 1987, "Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13^e eeuw", deel 20, Koninklijk Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant; Raymond Clement, 2007, "Zo was de 'Pharmacie Centrale de Belgique' in Halle", *Hallensia*, **29-1**, 1-16; Guy Lernout, 2012, "Groot Feest in de Pharmacie Centrale de Belgique, 3 februari 1912", *Hallensia*, **34-2**, 5-15; Peter François, 2012, "Een leven in dienst van de Pharmacie Centrale de Belgique. Henri Vandenbranden (°1910) vertelt", *Hallensia*, **34-3**, 46-48; persberichten van de parochie Sint-Rochus bij het 100-jarig bestaan van de parochie in 2010; "Halle door de eeuwen heen", blog over Halle van Roger Pletinckx, en website van vzw Servais over de villa Servais; website stad Halle over de restauratie van de Sint-Rochuskerk; Wikipedia voor "vollen" en "schorsmolen"; eigen informatie. Rik Houthuys, 2010, "Een geologische beschrijving van Halle", gepubliceerd op website www.hyacint.info.
Lengte van de wandeling : 6 km. Stevige wandelschoenen nodig bij regenweer.

Beginpunt : stationsplein Halle.

Ga naar de Vandenpeereboomstraat ter hoogte van de afstaphalte van de bussen en ga via de onderdoorgang onder het nieuwe gebouw "Sennehof" (30m rechts van de Nijverheidsstraat) naar de vroegere rotonde (gerestaureerd bakstenen tienhoekig gebouw op de binnenruimte van het woonproject PCB). We stoppen voor de rotonde.

1a.

Op de plaats van dit grote nieuwe gebouwencomplex, "Sennehof", stond de "Pharmacie Centrale de Belgique" (PCB), een vrij belangrijke fabriek en handelszaak in farmaceutische producten. Alle gebouwen zijn afgebroken, met uitzondering van

een merkwaardig tienhoekig gebouw, de zogenaamde "**rotonde**", van circa 1899. Dat gebouw is als monument beschermd en gerestaureerd. Het is een voorbeeld van functionalisme met nadruk op communicatie tussen de verschillende lokalen en verlichting van de productieprocessen. Het gebouw is opgetrokken in baksteen met een skeletstructuur van stalen balken en arduinen dorpels en heeft een piramidedak met centrale cilindervormige lichtkoker.

De Pharmacie Centrale de Belgique werd in 1888 gesticht door twee apothekerszonen Borremans uit Halle. Zij vestigden zich in 1890 op de site nabij het station. Het bedrijf produceerde geneesmiddelen en verwante producten zoals parfumwaren en leverde in heel België en ook in Congo. Er waren ook onderzoekslaboratoria. De rotonde was het gebouw waar de bestellingen van op een centrale tafel geklasseerd werden volgens bestemming, een soort verdeelcentrum dus. Een wagentje op rails reed dwars door de rotonde. Het gebouw bevatte ook kantoren. De vorm van de rotonde was ingegeven uit veiligheidsoverwegingen. Bij een explosie zou één segment naar buiten vernield worden, maar de hoofdstructuur zou het houden. In 1900-1950, in haar volle bloeitijd, telde het bedrijf 100 tot 200 werknemers. In 1960-1970 raakte de fabriek achterop t.o.v. de concurrentie. Bovendien was het eentalig Frans bestuur een doorn in het oog van de Hallenaren. De afdeling in Halle sloot in 1973. Er bleef nog een afdeling in Geldenaken, maar in Halle zette de verkrotting van de gebouwen in. Het BPA waarvan hieronder sprake maakte de bouw van de appartementsblokken mogelijk, en een van de voorwaarden was het behoud en de restauratie van de rotonde. Momenteel is er het reclamebureau Pupil in gevestigd, dat de restauratie realiseerde.

1b.

De **paden doorheen het wooncomplex "Sennehof"** zijn bedoeld als openbare wegen. Het bord "verboden toegang – privé domein" schendt de voorwaarden van het BPA nr. 25 "P.C.B." dd. 15 juli 1997 dat het wooncomplex mogelijk maakte. Dit BPA legt in art. 2.5 en 9.3 de ontsluiting van de binnenzone op via trage wegen. De binnenruimte moet een goede voetgangerscirculatie toelaten en kan gebruikt worden als zithoek of marktpleintje. Het openbaar karakter van de ontsluitingswegen werd overgenomen in de bouwvergunning van Sennehof uit 2005. Onze werkgroep richtte hierover een brief dd. 10 augustus 2009 aan het stadsbestuur. In haar brief dd. 20 oktober 2009 kondigde de stad onze werkgroep aan dat ze de realisatie van de openbare voetwegen hier en in het BPA nr. 37 Dynastiewijk zal opnemen in het strategische meerjarenplanning met verwijzing naar het budget van 2011. De doorgangen zijn in 2012 nog steeds niet gerealiseerd als openbare weg, maar we laten dit niet aan ons hart komen en maken gewoon openbaar gebruik van de wandelwegen in het complex.

1c.

Tot de 19e was de grond hier heel moerassig. De reden is dat zich hier een vlak stukje in de valleiflank van de Zenne bevindt, dat ontstaan is als een Quartair rivierterras. Het terras is een relict van een voormalige Zenne-dalbod (terras 2 in mijn tekst over de geologie van Halle). Er bevindt zich een 2 à 3m dikke zand- en grintlaag in de ondergrond, afgezet door de Zenne. Deze laag is zeer watervoerend en ligt op zeer fijn zand waaronder de ondoordringbare rots. Het gebied draagt de naam "**Broekborre**". De oude weg die de Zennevallei van zuid naar noord volgt (wellicht al van vóór de Romeinse tijd) maakte hier een boog rond de moerassige zone. Het tracé wordt gevolgd door de huidige straat "Broekborre". De drooglegging dateert pas uit de periode van de aanleg van de spoorweg. Nu nog zie je in het

kanaal achter het stationsplein continu water lopen door een brede spleet in de kaaimuur. Het is de huidige uitwatering van het moerassige waterrijke gebied.

Neem het beklinkerde pad rechts dat via een smalle doorgang tussen de gebouwen uitkomt op de Broekborre. We volgen de Broekborre 100m naar links en nemen de Jozef Pètrestraat naar de Sint-Rochuskerk. We gaan achter het koor van de kerk langs en dan door het parkje naar rechts tot het Kardinaal Mercierplein.

2a.

De wijk **Sint-Rochus** is een vrij recente woonbuurt aan de achterkant van het station, tot ontwikkeling gekomen vanaf de aanleg van de spoorweg. Voorheen had je hier slechts enkele boerderijtjes die vooral veel groente- en fruitteelt bedreven ten behoeve van de bevoorrading van Halle. Door Sint-Rochus kwamen vier wegen samen op een plein voor de Bospoort van Halle. Dat plein lag ongeveer ter hoogte van de huidige Bospoortbrug over het kanaal. De oudste weg is de as Berendries-Biezeweide-Roodkruisstraat-Vogelpers-Bospoortbrug-Broekborre-Nederhem-Buizingen, een onderdeel van de aloude weg van Henegouwen naar het noorden. Een andere weg is de Basiliëkstraat-Sint-Rochusstraat-Nijvelsesteenweg, een onderdeel van de weg Vlaanderen-Ardennen-Lotharingen. Op oude kaarten heet deze weg de "Waelen straet". Op deze weg staat al eeuwen een kapelletje gewijd aan Sint-Rochus. Dit kapelletje heeft de wijk zijn naam gegeven. In de 15^e eeuw kende Halle enkele zieken met pest. De pestlijders werden bijeengebracht in een leprozerie ergens nabij het kruispunt Sint-Rochusstraat en de Vogelpers. Wellicht vormde deze leprozerie de aanleiding tot de oprichting in 1626 van de kapel gewijd aan Sint-Rochus, patroon tegen de pest, de cholera, de tyfus en andere soortgelijke besmettelijke ziekten.

Op de Ferrariskaart (1777) staat het kapelletje 150m dicht bij het centrum van Halle dan waar het nu staat, in de Sint-Rochusstraat naast huis nr. 78. Het kapelletje werd in 1847 verplaatst.

De vierde hoofdweg is de Halleweg, die pas ter hoogte van de Biezeweide afsplitst van de Sint-Rochusstraat. Dit was de verbinding met Alseberg. Op oude kaarten heet deze weg "Luyckstraat", wat misschien wijst op een verdere verbinding richting Leuven en Luik.

2b.

Na de komst van de spoorweg werd de omgeving van de bareel al gauw een dicht bebouwde woonwijk. Op 26 oktober 1909 werd, onder impuls van E.H. Bernaerts (onderpastoor van de St-Martinusparochie en daarna eerste pastoor van de **Sint-Rochusparochie**) een comité opgericht met het doel een nieuwe parochie te stichten. Er werd een houten kapel opgetrokken in 1910 op de hoek van de Broekborre en de Melkerijstraat. Deze kapel werd ingewijd op 2 mei 1910 en deed dienst tot 1928. De bouw van de nieuwe betonnen Sint-Rochuskerk dateert uit de periode 1925-1928. Het vlak stuk in de valleiflank van de Zenne waarop de kerk staat, is rivierterras nr. 2. Het ontwerp is van architecten Smolderen, Van Beurden en Van Hoenacker. Deze kerk is merkwaardig omdat het een van de oudste gebouwen met ruime toepassing van beton is. Beton was in de jaren 1920 modern en liet de snellere realisatie van gebouwen toe. Merkwaardig is zeker dat beton een hoge decoratieve functie kreeg. Zo werden er ornamenten in beton uitgevoerd aan de buitengevel en is de buitenzijde eerder ter versiering met beton bepleisterd. Het interieur is een mengeling van stijlen met prominente aanwezigheid van art-deco elementen, die geslaagd geïntegreerd werden tot een harmonieus en functioneel

geheel. Binnen werden veel keramiektegels gebruikt, gemaakt door de Brusselse firma Helman. Zeer bijzonder zijn de glasramen van Anto Carte, atelier Colpaert. Het gebouw werd om al deze redenen in 1998 als monument geklasseerd. De betonnen buitenzijde van het gebouw is in zeer slechte staat. Vooral de ijzeren wapeningen zijn aangetast en moeten onder handen genomen worden. Het restauratiedossier loopt al sinds 2005. Omdat bij storm brokken beton van de gevels kunnen loskomen, is de toren met hekkens van de publieke ruimte afgescheiden.

We gaan de stijgende Pastoor Bernaertsstraat in. Voorbij de basisschool Zilverberk kijken we even door de ligusterhaag aan de linkerkant van de straat.

3.

Aan de linkerzijde van de straat ligt de achterzijde van het park horend bij het kasteel Kalker. Het werd gebouwd op het einde van de 19e eeuw. Hier verbleef in 1952-1953 mgr. Théas, bisschop van Lourdes, om er te herstellen van een zware ziekte. Het kasteel is een privé-woning.

Verder naar het pleintje, schuin links de Merellaan in, na 85m rechts een voetweg met betonnen tegels tussen de huizen door ingaan. De haakse bocht naar links volgen, we komen uit op de Mezenlaan. We gaan rechts. Op het einde even stoppen.

4.

De woonwijk heeft de mooie naam “**Vogelweelde**” omdat alle straten naar een vogelsoort genoemd zijn. De wijk dateert uit de jaren 1960 en is eigendom van de sociale huisvestingsmaatschappij Woonpunt Zennevallei. De hele wijk is dooraderd met **doorgangetjes** die een waar netwerk vormen. In wezen waren ze bedoeld om tuinieren aan te moedigen en om een uitweg naar de tuin te verschaffen. Ze vormden ook een geweldige speelomgeving en sociale ontmoetingsruimte. Tegenwoordig worden de paden wat verwaarloosd. Wij doen hier een warme oproep aan de eigenaar, de huisvestingsmaatschappij, om deze paden te herwaarderen. Ook kunnen zij onmogelijk zomaar ingepalmd worden. Omdat zij meer dan 30 jaar voortdurend, onafgebroken en ondubbelzinnig in gebruik waren als openbare weg, is er een publiekrechtelijke erfdiensbaarheid van overgang ontstaan. Zij hebben daardoor hetzelfde statuut als de voetwegen die in de Atlas der Buurtwegen zijn opgenomen. De stad kan hierdoor haar rol als bewaker en onderhouder van de voetwegen opnemen.

De huisvestingsmaatschappij werkt aan de vernieuwing van het woningenbestand. Hierbij kiest zij tegenwoordig voor grotere woonblokken met verschillende woongelegenheden. Bij een eerdere realisatie zagen we helaas een van de doorgangetjes opgeofferd. Gelukkig respecteert de nieuwste realisatie, waarvan we de werf aan de Goudvinkenlaan van hier zien liggen, het netwerk van achterafpaadjes wél. Dit project realiseert 24 woongelegenheden met een mengeling van woningen voor verschillende doelgroepen. Centraal komt een buurthuis, met errond een circulatieruimte die aansluit op twee straten en dus, gelukkig genoeg, ook op een voetwegje achter de tuinen.

Wij gebruiken op onze wandeling doelbewust enkele van deze doorgangetjes om het specifiek karakter ervan te laten ervaren.

We gaan de Leeuwerikenlaan links bergop. Ongeveer 30m voor het einde een betontegelpad rechts tussen de huizen door. We komen in de Zwaluwenlaan. Links,

bergop en rechtdoor de Frederic Chopinlaan volgen. Rechts de Eugène Ysayestraat nemen tot de Halleweg. Links de Halleweg op, richting Essenbeek. Na 130m rechts, de Herenveldstraat in. Op het einde rechts richting doodlopend einde. Neem het aarden paadje links door het gras richting Pierre-Joseph Denayerstraat.

5.

De naam van de Herenveldstraat verwijst naar de grond die op de Tiendenkaart van Halle (1754) "het Lieven heere veldt" genoemd wordt. We staan op een typisch spontaan ontstaan paadje dat een nuttige, korte verbinding oplevert. Men noemt zulk een paadje een "**olifantenpaadje**". Let op de sierlijke boog en de vertakking onderweg. Helaas is ook dit paadje bedreigd. De verkavelingsvergunning voor de Herenveldstraat uit 1996 voorziet hier in geen voetwegverbinding. Het verkavelingsplan suggereert dat de verbinding maar over de naburige eigendommen moet lopen. Dat betekent onteigenen van een strookje van vier tuinen. Te vrezen valt dat zulks nooit zal gebeuren. Jammer, want eenmaal dit laatste perceel dichtgebouwd zullen burens maar liefst 850m moeten omlopen om elkaar nog te bezoeken. Hier zien we een schoolvoorbeeld van hoe slechte ruimtelijke planning de mensen de auto indrijft!

Wij kunnen er vandaag gelukkig nog door. We volgen de Pierre-Joseph Denayerstraat tot het einde en komen op de Nijvelsesteenweg. Steek deze over (let op!!) en neem het voetpad links naar de lichten. Steek de N203a over (let op!!) en volg de Nijvelsesteenweg nog 150m tot het eerste smalle zijstraatje rechts (Broek, er staat geen naambordje, het is links van het warenhuis Lidl). Het straatje wordt een voetweg. Na het bosje stoppen.

6a.

We staan op buurtweg 65, Broek. De naam verwijst naar de vochtige zone rond de Vijverbeek. Het bosje waar we net doorliepen, werd door **Natuurpunt** in juli 2012 aangekocht (oppervlakte 48a30ca). Ook een ander bosje op 300m van hier, een voormalige leemgroeve in het Veugeleer, werd aangekocht (oppervlakte 1ha59a61ca). Voorlopig zal Natuurpunt de natuur hier zijn gang laten gaan. De bedoeling van de aankoop is duidelijk: Natuurpunt wil bijdragen tot het verbinden van de natuurgebieden in dit deel van Halle door lineaire of stapsteenelementen te realiseren tussen het natuurreservaat Berendries, het natuurreservaat Maasdalbos en de Warande. In een iets ruimere context worden ook natuurverbindingen nagestreefd richting Lembeekbos en Hallerbos. Dit alles gebeurt in samenwerking met de stad Halle en het Agentschap voor Natuur en Bos en heeft de werknaam "Plan Boommarker". Natuurpunt zou ook graag de percelen, die de stad Halle langs de Vijverbeek hier onder ons aankocht om er waterbeheersingswerken uit te voeren, in huur nemen. De stad ontving daartoe van Natuurpunt een schriftelijke aanvraag. Stukje bij beetje gaan natuur en landschap er in deze hoek van Halle op vooruit!

6b.

De voetweg loopt door een gebied dat in het Ancien Regime "**Werenberg**" werd genoemd. De naam slaat op de markante heuvel tussen Rodenem en Essenbeek. Geologisch gezien is de vlakke heuveltop (waar onder andere de verkaveling Herenveldstraat en een groot deel van de N203a op liggen) een restant van een riviervlakte, een oudere Zennevallei. In mijn geologisch overzicht van Halle is dit restant "rivierrass 1".

Voor ons ligt aan de huidige straat Veugeleer, nabij de Vijverbeek, de **hoeve Resteleurs**. Deze hoeve heette op de Tiendenkaart “t Hof van Resteleux”. In oudere geschriften heet het “Hof te Resteleeuw”. Verbesselt (1987) vermoedt dat het gaat om een nieuw gestichte hoeve in de 13^e eeuw door de leenheren van dit deel van Rodenem, de abdij van Woutersbrakel. Er is een schenkingsakte bewaard waarin een lokale heer, Niklaes van Naest, voor of in 1237, bij de intrede van Clara, dochter van Simon van Lare, de leproos, de hoeve in leen geeft aan de abdij die in 1230 werd gesticht. Het was de grootste hoeve van Rodenem met gronden van Essenbeek tot de Zenne. Het naamdeel “leeuw” kan op de nabijgelegen heuvel wijzen.

De naam **Veugeleer** zou een verbastering van de familienaam “Vogeleer” kunnen zijn.

Verder richting Veugeleer, maar ongeveer 150m voor het einde van de voetweg gaan we rechts voetweg nr. 71 in, tussen twee afsluitingen. Op het einde komen we op Driepikkel, de oude weg door de velden van Buizingen naar Lembeek. We gaan rechtdoor, Resteleurs in. Na 100m stoppen we aan het straatje dat doodloopt op de N203a.

7.

De naam **Resteleurs** verwijst naar de hoeve die we zonet zagen. Het doodlopend straatje was een deel van de Brouwerijstraat maar werd door de **N203a** (=E429) afgesneden. De plannen om de N203a om te bouwen tot autosnelweg A8 krijgen stilaan vorm. Er zal een **tunnel** van bijna 1km lengte komen die iets hoger dan dit punt begint en voorbij de Halleweg uitmondt. Eenmaal wanneer deze tunnel gerealiseerd is, zullen Essenbeek en Sint-Rochus opnieuw dichterbij elkaar liggen. Boven het tunneldak zullen een aantal parkjes en trage wegen komen, maar koning auto krijgt er ook nog zijn plaats. Op de plaats waar we nu staan, is een **voetgangersbrug** gepland, waardoor de oude verbinding van de Brouwerijstraat enigszins hersteld wordt. Lager komt een overbrugging voor auto's waar de Rodenemweg de A8 kruist. Je zal er niet meer op de A8 kunnen. Al met al een grote verbetering voor de trage-weggebruikers en, wat betreft lawaaihinder, ook voor de omwonenden.

We volgen de straat Resteleurs naar beneden. Aan de Berendries links tot het Rodenemplein, daar rechts. We komen op het pleintje van Rodenem. We steken het recht over en gaan een grintwegje in (rechts van woning nr. 30), de Vissersweg. Dit grintig wegje daalt af naar het kanaal. Op het jaagpad rechts. We stoppen aan de steengroeve (niet toegankelijk op dit ogenblik).

8.

De **rotsen** die hier uitgebaat werden, zijn afgezet in het Onder-Cambrium, zo'n 530 miljoen jaar geleden en horen bij de oudste afzettingen die je in België vindt. Het zijn afwisselende klei- en zandlagen gesedimenteerd in een matig diepe zee (geschat wordt op een diepte tussen 100 en 500m). In het Cambrium zag het leven een nieuwe ontwikkeling: een klasse van schaaldieren, nl. trilobieten, kende een grote bloei. Dergelijke fossielen werden nooit in Halle gevonden. In 1883 vond de geoloog Constantin Malaise op een leisteen afkomstig uit de groeve van Rodenem een exemplaar van het kryptische fossiel *Oldhamia radiata*. Dit is een spoorfossiel. Mede op basis daarvan, maar vooral op basis van de geometrie van de afzettinglagen in

de ondergrond, worden de rotsen hier gerekend tot de Afzetting van Tubize. De zand- en kleilagen werden afgezet in een dalende zee en, bedolven onder kilometers sediment, werden ze door de hoge druk omgezet in rots. Tussen 430 en 400 miljoen jaar geleden werden de lagen hier gekanteld en geplooid. Dit gebeurde in een fase die Brabantse bergvorming wordt genoemd. De plooiingsfase was de respons van de beweging van twee kleine continenten naar elkaar toe, waardoor hier ruimtegebrek ontstond. Door de kanteling staan de steenlagen verticaal. De oudere lagen die eerst onderaan voorkwamen, liggen nu aan de zijde van Halle en de jongere die bovenaan voorkwamen, liggen aan de zijde van Lembeek en Tubize. Er was hier een middelhoog gebergte aanwezig. Het gebergte werd reeds tijdens zijn opheffing en in de volgende tijdperken volledig tot zeeniveau afgesleten door de werking van weer en wind. Het feit dat de rotsen nu een vijftal meters boven de vallei uitsteken, is te danken aan de recente (laatste honderdduizenden jaren) geleidelijke opheffing van België als verste uitloper van de Alpiene bergvorming.

De steengroeve van Rodenem komt niet voor op de Ferrariskaart van 1777.

Misschien was er al een kleine groeve, maar de uitbating kwam vooral op gang ten tijde van de aanleg van het kanaal Charleroi-Brussel rond 1830. Een deel van de groeve verdween in de bedding van het kanaal toen dat rond 1930 verbreed werd. Het andere deel verwilderde. Het is eigendom van nv Waterwegen en Zeekanaal. In 2009 werd een overeenkomst afgesloten tussen Natuurpunt, nv Waterwegen en Zeekanaal en de stad Halle om de site te herwaarderen en degelijk in te richten. De vegetatie werd opgeruimd. Vervolgens dient de opvulling waar mogelijk afgegraven te worden.

De stenen die hier werden ontgonnen, werden gebruikt in lokale muren en gebouwen. Wellicht dienden er veel voor de aanleg van het kanaal in de 19^e eeuw. Het huidige inrichtingsplan is in aanmaak. Onze werkgroep en Natuurpunt pleiten ervoor dat hier een **openbaar pad** wordt aangelegd naar de weide bovenaan. Dit zou het eerste en enige **rotspad** van Vlaanderen kunnen worden!

We gaan weer naar het jaagpad en volgen dat even richting Halle. Na 200m scherp rechts omhoog, de geasfalteerde Kanaalstraat op. Aan het einde komen we weer op het Rodenemplein. We houden even halt op de weide rechts.

9a.

Deze weide is eigendom van de stad Halle. Er is een parking en een klein speelpleintje. De weide wordt beheerd als een te verschrallen graslandje (maaibeheer met de bedoeling meer bloeiende kruiden te krijgen). Verderop is een ruigte en een boomgaardje.

9b.

Het gehucht **Rodenem** ontstond wellicht ter hoogte van een overgang van de Zenne. Het pleintje van Rodenem is een originele **Frankische dries**. Zeer zeker hoorde het huizenblok midden op het plein tot de dries, en werden de huis pas laat, wellicht in de 18^e of 19^e eeuw, gebouwd. Een dries is een driehoekig plein, ingesloten door boerderijtjes, waar het (gemeenschappelijke) vee 's nachts bijeengedreven werd (en bewaakt). Aan de drie zijden lagen omheinde stukken grond, die beurtelings bewerkt werden in zomer en winter teelt, en braakgelaten. Dit systeem van landbouw heet het drieslagstelsel. De vorm van het plein en de naam dries zijn er innig mee verbonden. Verbesselt (1987) veronderstelt dat Rodenem en Nederhem ontginningen zijn van na de eerste Frankische kolonisatie. Ze behoorden wel al tot het domein van Sint-Waldetrudis, die de abdij van Bergen stichtte en het domein Halle aan de abdij van

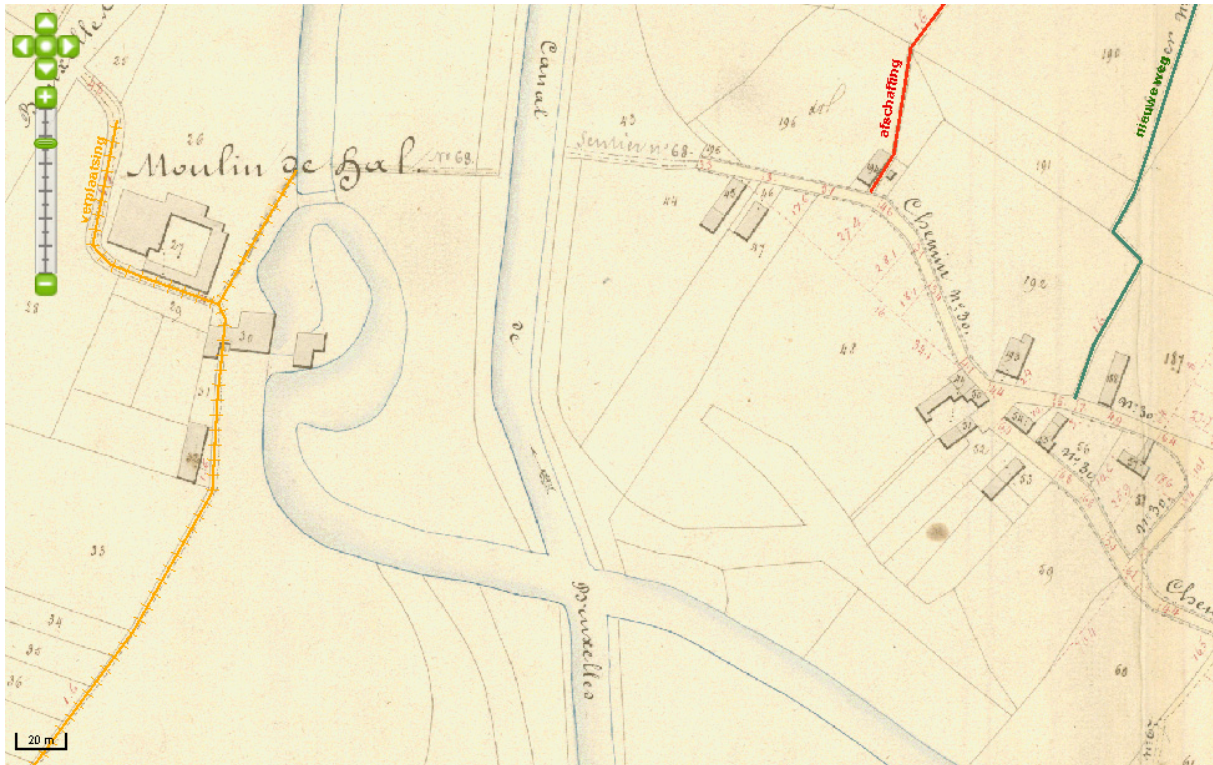
Bergen schonk (rond 686). De naam zou volgens Possoz "hoeve in een rode" (Rodeheem) betekenen (een rode is een gerooid bos). De oudste vermelding van de naam Rodenem is uit 1237, maar een oorsprong in de 8^e-9^e eeuw wordt verondersteld. Verbesselt (1987) veronderstelt zelfs dat er ooit een versterking of versterkte toren heeft gelegen (ongeveer op de plaats van de huidige steengroeve) ter bescherming van de molen. In de middeleeuwse rentelijsten komt de naam Rodenem voor als cijnswijk, waarbij eigendommen ruimtelijk gegroepeerd werden (zoals Breedhout, Essenbeek, enz.). Er waren ook stukken grond in gebruik door de lokale vrije bewoners, mits een jaarlijkse rente aan de eigenaars van het domein.

9c.

Op de plaats van de **Zenne-overgang** lag een molen. Hij lag er zeker al in de 12^e eeuw. De opbrengsten gingen naar de heerlijkheid Woudenbroek (een hoeve met goede landbouwgrond aan de westzijde van Halle). De molen zou verwoest zijn in de troebele tijden op het einde van de 16^e eeuw en heropgericht rond 1645. De vernieling moet eerder gezien worden als een daad van sabotage omdat deze molen de molens in Halle-centrum beconcurrerde. Er waren twee raderen, een om te vollen en een om graan te malen. Andere bronnen spreken van een schorsmolen. Aan de overzijde van de Zenne ligt er nog steeds een klein straatje, Voldersstraat, dat aan de "Rattenput" aftakt van de Bergensesteenweg richting voldersmolen. Tevens liep er een straat "Molenstraat" van de volmolen naar het gehucht Elbeek. Deze weg wijst op het belang voor aanvoer van tarwe. Er zijn vandaag enkel fragmenten van deze doorlopende weg bewaard.

Vollen is een nabewerking van geweven wollen stof waardoor de kwaliteit sterk verbeterde. Deze wollen stof was een tussenproduct van de lakenindustrie. De bedoeling was om de weefselstructuur dichter en vaster te maken (verviltten). Om dit te bereiken moest de stof urenlang, voor sommige kwaliteiten zelfs dagenlang, gekneet worden. Hiertoe stonden in de begintijd voetvellers in een kuip en stampten met hun voeten op het natte laken. Hierbij werden toevoegingen zoals aarde, urine en zeep gebruikt om het verviltten te bevorderen. Later werden volmolens, aangedreven door paarden, wind of water toegepast, die met houten stampers het laken bewerkten. Een schorsmolen werd gebruikt om run te pletten uit eikenschors. Run werd gebruikt bij het looien van leer. In de 19^e eeuw was de molen een papiermolen die aan de oorsprong ligt van het huidige bedrijf Pacapime. De site van de molen is nu volledig ingesloten in de fabrieken van dat papierbedrijf. Ik vind het erg aannemelijk te veronderstellen dat de rivierovergang en de molen werden gebouwd op een rotsige passage in de bedding van de Zenne. De site ligt in het verlengde van de zandsteenlagen die in de groeve van Rodenem werden ontgonnen. De molen lag op een eilandje, wellicht ontstaan door het graven van de molengracht die een bocht in de Zenne afstak en zo de nodige helling creëerde om de raderen aan te drijven.

Na de 17^e eeuw verloor de Zenne-overgang wellicht belang. Ze komt niet voor op de kaarten uit de 18^e eeuw. In de Atlas der Buurtwegen van 1845 is er aan de molen een brug(je) over de Zenne. Van het Rodenemplein liep de Kanaalstraat (Chemin nr. 30) via een voetweg (Sentier nr. 68) naar de brug over de Zenne en de molen. De molen wordt "Moulin de Hal" genoemd. Op deze kaart is de verbinding echter al definitief verbroken door het kanaal. We stellen als hypothese dat rivaliteit tussen Halle en Lembeek en de ligging aan de grens tussen die twee plaatsen (en feodale heerlijkheden) ertoe geleid heeft dat het belang van de molen van Rodenem werd afgebouwd en het gebruik als Zenne-overgang ontmoedigd. Hierdoor zou uiteindelijk het gehuchtje Rodenem niet uitgroeien tot een dorp, maar zelfs wat ontvolken.

Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen van Halle, geraadpleegd op het geoloket Buurtwegen van de provincie Vlaams-Brabant.

We nemen links voorbij het café Oud Rodenem de Rodenemweg richting Halle. We steken de N203a over (let op!!) en gaan rechtdoor de Rodenemweg verder. Na 500m aan het kruispunt rechtdoor gaan, de Koning Boudewijnlaan in. Op het einde, waar de straat links draait en Henry Quetstroeyelaan begint, gaan we rechtdoor door het gras, rechts van een nieuw woonblok. Even blijven staan op het paadje door het gras.

10.

De nieuwe ontwikkelingen in dit gebied zijn mogelijk gemaakt door het BPA “**Dynastiewijk**”. Dit plan van ruimtelijke aanleg voorziet wél in een aantal trage wegen die de diverse onderdelen van de woonwijk met elkaar zullen verbinden. Op dit ogenblik is er nog maar een van afgewerkt, nl. de “Mouveauxstraat”, en dat terwijl er al drie grote woonblokken zijn gerealiseerd. De doorsteekjes zijn dringend nodig, zoniet wordt ook hier weer het autogebruik gepropageerd. Gelukkig is er nog wel het olifantenpaadje dat we nu gebruiken.

We gaan verder langs de zijkant van het nieuwe woongebouw en komen op de Koningin Elisabethlaan. We volgen deze naar links tussen de nieuwe appartementsgebouwen richting spoorweg. Na het pleintje schuin rechts naar de Prinses Paolalaan. Aan het kleine rond punt schuin links. We komen op de Vogelpers en nemen rechts. Na de rechte bocht boven de spoorweg stoppen we na 100m aan de Servaislaan. Het vertrekpunt, het Stationsplein, is vlakbij.

11.

De **villa Servais** werd gebouwd in opdracht van de bekende Halse cellist Adrien-François Servais in 1847 in Italiaanse stijl. Hij had zijn fortuin gemaakt door een huwelijk met de vermogende Sophie Feyghinn uit Rusland. De villa is een ontwerp van Jean-Pierre Cluysenaer, de architect van onder meer de Brusselse Sint-Hubertusgalerijen, de gemeentehuizen van Dilbeek en Drogenbos, en het Koninklijk Conservatorium van Brussel. In de Tweede Wereldoorlog was er de Kommandatur gevestigd. Bij de openbare verkoop in 1949 omvatte het domein nog meer dan een hectare.

Uittreksel uit de tiendenkaart van Halle uit 1754 (naar een kopie in het kantoor van het diensthoofd Openbare Werken in het stadhuis van Halle). Merk op dat het zuiden bovenaan ligt. Dit uittreksel bevat het gebied dat onze wandeling aandoet. Halle-Centrum ligt rechts beneden. De Nijvelsesteenweg wordt "Waelenwegh" genoemd. Bovenaan ligt het "Ronem veldt" en juist erboven de "Molen" op de Zenne.